

LA “DIMISSIÓ” DE JOAN ARÚS

Va ser una frase a la que, de bell antuvi, no li vaig donar una major importància. Hi estava tan acostumat a que, enmig d'una conversa de tipus literari, hi barrejés pensaments i expressions que no s'avenien amb el tema, senzillament perquè en aquell moment, com si fós una vàlvula de sortida, et sortia amb un acudit que et deixava una mica perplexe, que certament, aquella frase em va deixar indiferent. No hi vaig donar una major importància, i interiorment la vaig catalogar com un acudit més dels que ja n'estava acostumat, ell a dir i jo a sentir.

Això s'esdevenia, potser, una mesada abans del seu traspàs. No li vaig donar importància. Em va dir: Quan m'arribi l'hora, que serà ben aviat, jo no em moriré, jo dimitiré.

Tots el qui el tractàvem amb una relativa freqüència o amb un major o menor grau de familiaritat i d'amistat, ens adonàvem ja feia temps, i d'una manera concreta d'ençà de la pèrdua de la seva muller, que el nostre poeta anava perdent les seves forces, que la seva anterior agilitat mental s'anava reduïnt, que la memòria, abans sorprenent quan enmig d'una conversa treia sense esforç cites i dates literàries que sorprenien per la seva exactitud, ara no obeïa l'impuls de la seva voluntat.

Una facultat, però, no l'abandonava, i aquesta la servà fins al darrer moment. I era el sentit ètic. I era la finor d'esperit. En aquest aspecte, Joan Arús era un autèntic senyor, un vertader aristòcrata. Si quelcom el molestava i el feia sortir de polleguera era la baixesa de sentiments, era la vulgaritat i era la grolleria. I era aquesta, precisament, la causa, particularment en els seus darrers anys, que vivia tancat en ell mateix, en els seus llibres, en la seva música. No comprenia o no volia comprendre que hi hagués persones que amb una capacitat formal de recepció moral i intel·lectual, s'inhibissin de tasques

superiors en els aspectes literaris, artístics, culturals, en una paraula, movent-se en medis que ell considerava absolutament vulgars.

I era en aquest sentit que ell em va dir la seva frase: Jo no moriré, jo dimitiré. I això m'ho va corroborar en visites i converses posteriors. I m'ho va ampliar amb raonaments que a ell li semblaven definitius. Lògicament, vaig intentar de fer-lo desistir d'aquesta idea, sense resultat, almenys aparent. Prou vaig procurar de fer-li veure que si bé en part tenia raó, tampoc la tenia totalment, ja que, gràcies a Déu, encara queden a casa nostra, en el nostre mateix poble, moltes persones amb inquietuds, moltes persones netes i amb afans de millorament. I això m'ho va admetre, tal vegada una mica a contracor. Potser influí en aquesta parcial retractació el dir-li que una posició massa radical no resultava del tot justa. I aquí el seu sentit ètic el va parar.

Joan Arús, com a home, no va ser mai un personatge que despertés entusiasmes. Els seus conciutadans, els castellarrens en general, tots aquells que el coneixien de tota la vida, per relació de veïnatge, sense haver entrat mai, però, en el seu treball litera-

ri, tenien d'ell una opinió aparentment despectiva. Veïen que era un home que feia la seva via, que estava encaparrat amb unes cabòries que ells no entenien, que no tenia massa amistats, que era un home, en definitiva, que sempre estava pels núvols, que no tocava de peus a terra. I els costava d'entendre'l. En el fons, però, tothom, àdhuc aquells que en qüestions literàries es troben a zero, sabien i creïen que era un ser superior, amb vàlua. I aquí es repetia allò de que ningú és profeta a la seva terra.

I l'avi Arús va complir la seva paraula. La seva mort fou una dimissió. Dimissió de la vulgaritat. Dimissió de la irresponsabilitat. Dimissió d'un món que ha perdut el seu nord. Dimissió d'una societat que ha invertit la seva escala de valors. Aquesta era la seva tristor i el seu descoratjament. Veure com els homes donem una major importància a la més vulgar materialitat de la vida. Veure com els homes negligim les coses de l'esperit. Veure com els vulgars arribistes reben tota mena d'honors. I veure com els homes autèntics, aquells que són els vertaders suports de la humanitat es veuen arraconats. I això tant en el pla humà, com en el camp cultural i, en el seu cas, en el literari.

L'Arús era, en el més pregon sentit de la paraula, un poeta. Un home que havia fet de la bellesa, de fons i de forma, el seu ideal. I era un home que sofria en la seva ànima d'artista tanta vulgaritat i tants succedanis com en el camp de l'art s'hi mouen amb pretensions d'autenticitat i amb un obert menyspreu per aquells que, com ell, encara viuen reclosos, potser massa, en un món més alt, en un món ideal. Ell vivia en un món en el que imperava la bellesa, de fons i de forma. I, per a ell, aquesta era la única manera digna de viure.

Per això va dimitir.

Joan Piñot